

Temat: Po III rozbiórze Polski.

Cel lekcji: dowiesz się o skutkach rozbiorów dla mieszkańców byłej Rzeczypospolitej.

NaCoBeZu:

- Opiszysz sytuację mieszkańców byłej Rzeczypospolitej
- Wyjaśniasz w jaki sposób zaborcy usprawiedliwiali rozbiory Polski

Ziemie Rzeczypospolitej po upadku państwa.

Trzeci rozbiór spowodował, że Rzeczypospolita przestała istnieć.

Zaborcy, którzy tego dokonali, pragnęli nie tylko wymazać państwo polskie z mapy świata. Próbowali też mieszkańców dawnej Rzeczypospolitej przemienić w Rosjan, Prusaków i Austriaków.

Z państwa polsko-litewskiego, liczącego w połowie XVIII w. Ok. 725 tys.km² i 12,1 mln mieszkańców, w trzech zaborach Rosja zagarnęła 62 % terytorium i 45% ludności, Prusy- 20 % obszaru i 23% ludności, Austria- 18%obszaru i 32%ludności.

Zaborcy usprawiedliwiali rozbiory Polski chociażby tym, że musieli działać, ponieważ „zagrażała” im polska anarchia (chaos, zamęt, brak zorganizowanej władzy). Austria dowodziła, że na terenie ich zaboru istniało dawniej księstwo halickie, które w XIII w. należało do Węgier (te zaś w czasie rozbiorów były częścią Austrii). Od nazwy księstwa halickiego nazwali cały swój zabór **Galicją**.

Na przyłączonych do Rosji, Prus i Austrii terenach zaborcy niemal od razu wprowadzili własne prawa, język, administrację i urzędników. Uważali ziemie dawnej Rzeczypospolitej za zdobycz- obłożyli je zatem o wysokimi podatkami, częściej też powoływano tu do armii młodych mężczyzn.

Brak własnego państwa odczuły wszystkie warstwy społeczne.

Szlachta szczególnie gdyż została pozbawiona praw obywatelskich i politycznych, z jakich od wieków korzystała. Utraciła też m.in. możliwość współtworzenia prawa i decydowania o wymiarze podatków, gdyż w żadnym z trzech państw zaborczych poddani nie mieli takich uprawnień. Utraciła również głos w sprawach publicznych- zwłaszcza oceniania decyzji panującego, a także własne sądy i samorząd terytorialny.

Praca z podręcznikiem

Spójrzcie proszę do tabelki na str.235

Utrata państwa wpłynęła też na pozycję polskiego duchowieństwa katolickiego. W Rosji wyznaniem panującym było prawosławie, w Prusach- luteranizm. W oby tych państwach katolicyzm tolerowano, lecz Kościół rzymskokatolicki podlegał kontroli władz. W Austrii- jedynym katolickim państwie zaborczym, katolicy nie mieli łatwo - kontrolowano nawet treść kazań wygłaszanych przez księży.

Zmiany granic pociągnęły za sobą przeobrażenia gospodarcze: powstały bariery celne między ziemiami poszczególnych zaborów, zmieniały się ceny na ważne produkty, w obiegu pojawiły się nowe monety. Trudności handlowe wpłynęły na pogorszenie się pozycji miast, a co za tym idzie ich mieszkańców- **mieszczan**. Wyrazistym przykładem jest tu los Warszawy, która w ciągu kilku lat utraciła prawie 1/3mieszkańców.

Po przejściu pod obce panowanie **chłopi** w zaborach austriackim i pruskim zyskali sobie prawo do opieki ze strony państwa, wpisane co prawda do Konstytucji 3 maja, ale nie wprowadzone w życie przed rozbiorami. Pod względem materialnym ich położenie nie zmieniło się. Pojawiły się natomiast nowe, ściągane bezwzględnie we wszystkich zaborach podatki oraz niezmiernie

uciążliwa służba wojskowa z poboru (powołanie do wojska), trwająca od 12 do 14 lat w Austrii i do 25 lat w Rosji.

Świadomość narodowa Polaków

Jedynie nieliczni chwalili nowe rządy i zabiegali o łaski na dworach Berlina, Wiednia i Petersburga. Większość ziemiaństwa odpowiedziała na utratę niepodległości wycofaniem się z życia publicznego. W urzędach pokazywano się rzadko, płacono podatki i starano się utrzymać majątki.

Patrioci- w różny sposób „ratowali ducha narodowego”. Jedni, jak Czartoryscy z Puław, chronili narodowe pamiątki, świadectwa dawnej chwały- dokumenty, listy, przedmioty należące kiedyś do zasłużonych przodków. Inni, jak członkowie powstałego w 1800r. w Warszawie Towarzystwa Przyjaciół Nauk, starali się ocalić język i pamięć o przeszłości Rzeczypospolitej wydając m.in. „Słownik języka polskiego” Samuela Bogumiła Lindego (pierwszy słownik języka polskiego). Byli też i tacy, którzy uważali, że powinni opuścić zniewolona ojczyznę i żyjąc jako ludzie wolni na obczyźnie dawać świadectwo temu, że naród polski nadal trwa. Dla innych jeszcze, odważnych i zapalonych, jedyna słuszną drogą wydawały się tajne, konspiracyjne przygotowania do akcji zbrojnej.

Przez cały okres ponad stuletniej niewoli żadne pokolenie nie uznało ani *rozbiorów za prawomocne, ani obcej, przemocą narzuconej, władzy za swoją.*

Właśnie o „ratowaniu ducha narodowego” i zrywach narodowowyzwoleńczych będziemy się uczyć w klasie VII.

Na zakończenie zapraszam Was na krótki film- wycieczkę po Puławach- siedzibie Czartoryskich. W 13 min. filmiku zobaczycie Świątynie Sybilii (patrz też zdjęcie i opis w podręczniku str. 234)..napis nad wejściem do świątyni (pierwszego polskiego muzeum) głosi „PRZESZŁOŚĆ PRZYSZŁOŚCI”

<https://www.youtube.com/watch?v=uyiZNPk2p5U>

Notatka do zeszytu

Temat: Po III rozbiórze Polski.

1. Trzeci rozbiór spowodował, że Rzeczpospolita przestała istnieć. Zaborcy, którzy tego dokonali, pragnęli nie tylko wymazać państwo polskie z mapy świata. Próbowali też mieszkańców dawnej Rzeczypospolitej przemienić w Rosjan, Prusaków i Austriaków.
2. Zaborcy usprawiedliwiali rozbiory Polski chociażby tym, że musieli działać, ponieważ „zagrozała” im polska anarchia (chaos, zamęt, brak zorganizowanej władzy).
3. Sytuacja mieszkańców byłej Rzeczypospolitej:
 - a. szlachta nie uzyskała wpływu na rządy w państwach zaborczych i poniosła straty gospodarcze
 - b. mieszczenie- zmalało ich znaczenie, gdyż miasta znalazły się na peryferiach państw zaborczych
 - c. chłopi- pod względem materialnym ich położenie nie zmieniło się; pojawiły się natomiast nowe, ściągane bezwzględnie we wszystkich zaborach podatki oraz niezmiernie uciążliwa służba wojskowa

Pozdrawiam

Lidia Kania